

**ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์** พฤติกรรมการใช้สารเคมีและปัญหาสุขภาพในผู้ประกอบการอาชีพ  
หัตถกรรมไม้มะม่วง

**ผู้เขียน** นางสาววัชรวิวรรณ คำแสน

**ปริญญา** พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลอาชีวอนามัย)

**คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์**

|                   |           |               |
|-------------------|-----------|---------------|
| อาจารย์ ดร.วิระพร | ศุทธากรณ์ | ประธานกรรมการ |
| อาจารย์วันเพ็ญ    | ทรงคำ     | กรรมการ       |

#### บทคัดย่อ

ผู้ประกอบการอาชีพหัตถกรรมไม้มะม่วงเป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบภาคการผลิตกลุ่มหนึ่งที่ต้องเผชิญกับปัจจัยอันตรายต่างๆในการทำงาน โดยเฉพาะปัจจัยอันตรายทางด้านเคมี ทำให้เป็นกลุ่มแรงงานที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดปัญหาสุขภาพจากการสัมผัสสารเคมีจากการทำงาน การวิจัยเชิงพรรณนาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีและปัญหาสุขภาพในผู้ประกอบการอาชีพหัตถกรรมไม้มะม่วง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นผู้ประกอบการอาชีพหัตถกรรมไม้มะม่วงในขั้นตอนการตกแต่งทำสี ในเขตพื้นที่ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 324 ราย ทำการรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้สารเคมี และปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมี ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .98 และทดสอบความเชื่อมั่นในส่วนพฤติกรรมการใช้สารเคมีได้ค่าในระดับที่ยอมรับได้ (.88) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.30 มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของพฤติกรรมการใช้สารเคมีรายด้านพบว่าส่วนใหญ่มีระดับของพฤติกรรมการใช้สารเคมีอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ได้แก่ ด้านการจัดเก็บ (ร้อยละ 98.80) ด้านการขนส่งเคลื่อนย้าย (ร้อยละ 98.10) ด้านการเลือกชนิดสารเคมี (ร้อยละ 86.40) ด้านการจัด

สถานที่ทำงานและกระบวนการทำงาน (ร้อยละ 83.30) ด้านการรักษาสุขภาพส่วนบุคคล (ร้อยละ 67.30) และด้านขณะใช้สารเคมี (ร้อยละ 59.60) ยกเว้นด้านการกำจัดขยะของเสียที่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 98.50) และด้านการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล มีพฤติกรรมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 68.50) สำหรับปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมี ในผู้ประกอบการอาชีพหัตถกรรมไม้ระมั่ง ได้แก่ ปัญหาที่เกิดกับระบบประสาท อาการที่พบบ่อยคือ ปวดศีรษะ (ร้อยละ 64.81) และมึนงงหรือเวียนศีรษะ (ร้อยละ 60.19) ปัญหาที่เกิดกับดวงตา อาการที่พบบ่อยคือน้ำตาไหล (ร้อยละ 57.10) สำหรับปัญหาที่เกิดกับระบบทางเดินหายใจ อาการที่พบบ่อยคือ ไอหรือจาม (ร้อยละ 53.39) และปัญหาที่เกิดกับผิวหนัง อาการที่พบบ่อยคือ คันผิวหนัง (ร้อยละ 40.43) ส่วนปัญหาที่เกิดกับระบบย่อยอาหารและขับถ่าย พบเพียงอาการคลื่นไส้ (ร้อยละ 8.33)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า พยาบาลอาชีวอนามัยรวมทั้งทีมสุขภาพที่เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักในความสำคัญของการทำงานที่ปลอดภัย และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรม การใช้สารเคมีอย่างปลอดภัย โดยเฉพาะการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลและการกำจัดขยะของเสีย รวมทั้งดำเนินการเฝ้าระวังสุขภาพตามความเสี่ยงของผู้ประกอบการอาชีพหัตถกรรมไม้ระมั่ง อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

**Thesis Title** Chemical Using Behaviors and Health Problems Among Mango Wood Handicraft Workers

**Author** Ms. Watchareewan Kamsan

**Degree** Master of Nursing Science (Occupational Health Nursing)

**Thesis Advisory Committee**

Lecturer Dr. Weeraporn Suthakorn Chairperson

Lecturer Wanpen Songkham Member

**ABSTRACT**

Mango wood handicraft workers, one of the informal industry sectors, are potentially exposed to health hazards especially chemical hazards, resulting in health problems. Therefore, this descriptive study was designed to investigate chemical using behaviors and health problems among mango wood handicraft workers. The study sample comprised 324 mango wood handicraft workers in the painting process, at Huaysai subdistrict, Sankampang district, Chiang Mai province. Data collection was conducted from December, 2006 to January, 2007. The research instrument was an interview form consisting of three main parts: personal data, chemical using behaviors, and health problems relating to use of chemicals. A panel of experts confirmed the content validity of the instrument and the content validity index was .98. The chemical using behaviors part was tested for reliability, and its value was at an acceptable level of .88. Data analysis was performed using descriptive statistics.

The results demonstrated that 59.30% of the sample had total chemical using behavior at a high level. Chemical using behavior components, including storage (98.80%), handing (98.10%), choosing chemical substances (86.40%), managing proper working environment (83.30%), having personal hygiene (67.30%) and practicing proper chemical using technique (59.60%) were also at a high level. However, the chemical using behavior of disposal waste and

choosing proper personal protective equipment were at a moderate level (98.50%) and low level (68.50%) respectively. Health problems relating to use of chemicals among mango wood handicraft workers were reported at the highest rate as follows: the most neurological problems found were headaches and dizziness at 64.81% and 60.19% respectively; the most common eye problems were runny eyes (57.10%); problems of the respiratory system were coughing (53.39%); skin problems were skin itching (40.43%); and, the most common digestive and excretion system problems was nausea (8.33%).

The results of this study suggest that occupational health nurses and relevant health personnel should be aware of safety work, and disseminate safety in the chemical using behavior information, particularly, the choosing proper personal protective equipment and disposal waste. In addition, health risk surveillance among mango wood handicraft workers should be systematically and continuously conducted.